

Guide för dig som är god man för ensamkommande barn i Göteborg

Denna guide är till för dig som är god man för ensamkommande barn. I uppdragets början kommer du som god man oftast behöva ta kontakt med flera olika myndigheter och aktörer. På de efterföljande sidorna i denna informationsskrift är tanken att du ska få en sammanfattning av vilka dessa aktörer är, hur du kontaktar dem och vad du som god man bör beakta i de situationer som kan uppstå.

Innehållsförteckning

Godmanskapets grundläggande beståndsdelar.....	1
Överförmyndaren.....	2
Socialtjänsten.....	3
Migrationsverket.....	4
Offentligt biträde.....	5
Skola.....	6
Hälso- och sjukvård.....	7
Tolk.....	8
Barnets ersättningar och pengar.....	9
LMA-, ICA- & ID-kort.....	10
I gode mannens uppdrag ingår inte att... ..	11
Godmanskapet upphör/uppdraget avslutas.....	12
Några avslutande ord.....	12
Vad gäller kring följande?.....	13
Vidare läsning.....	16
Kontakt.....	18

Godmanskapets grundläggande beståndsdelar

Enligt *lag (2005:429) om god man för ensamkommande barn* ska varje ensamkommande barn få en god man som kan företräda barnet i Sverige. Som god man för ett ensamkommande barn inträder du i föräldrarnas ställe för att ansvara för barnets alla angelägenheter. I förmyndares ställe ansvarar den gode mannen för att förvalta barnets egendom och företräder barnet i ekonomiska angelägenheter. I vårdnadshavares ställe ansvarar den gode mannen för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov av omvårdnad, trygghet och god fostran blir tillgodosedda.

Uppdraget går dock inte ut på att den gode mannen ska träda i föräldrarnas ställe i den meningen att utföra daglig omvårdnad och tillsyn eller ha försörjningsplikt för barnet. Uppdraget som god man innebär därmed i mångt och mycket att administrera och se *till* att saker görs utan att rent praktiskt utföra dem själv.

Vid samtal med ensamkommande barn har framkommit att den gode mannen är en av de viktigaste personerna i barnets omgivning. Den gode mannens insats kan ofta vara helt avgörande för hur barnets första tid i Sverige blir och också för barnets framtid.

De ensamkommande barnen har olika bakgrunder och levnadsöden. Vissa har kommit hit på grund av krig och andra till följd av exempelvis naturkatastrofer, för att undvika militärtjänstgöring, förföljelse eller andra misärförhållanden. Även resan hit kan för många vara traumatiserande. Gemensamt för dem alla är att de befinner sig i en utsatt situation.

Tänk på att du som god man för ett ensamkommande barn har möjlighet att göra en stor insats. Dessa barn har i många fall ingen familj eller släktingar som kan stödja dem och de har ofta varit med om omständigheter som ingen – speciellt inte barn – ska behöva uppleva. De är givetvis i stort behov av stöd och trygghet i tillvaron. Du som god man kan vara med och försöka säkerställa denna trygghet. Ledorden, ”*för barnets bästa*”, bör således genomsyra ditt uppdrag. Sammanfattningsvis är det ett stort ansvar som du tar på dig men din insats kan också innebära en avgörande skillnad!

Överförmyndaren

Överförmyndaren i den kommun barnet befinner sig i förordnar gode män för ensamkommande barn. Överförmyndaren utövar också tillsynen över de gode männen.

Migrationsverket eller socialtjänsten anmäler till överförmyndaren att ett ensamkommande barn kommit till Sverige och behöver god man. Överförmyndaren kontakter dig via telefon och presenterar uppdraget.

I detta skede finns oftast väldigt lite information (barnets namn, kön, ålder, nationalitet, språk, boende samt i vissa fall information om var föräldrarna befinner sig). Om du vill åta dig uppdraget noterar handläggaren att du åtar dig uppdraget. Överförmyndaren fattar därefter beslut att anordna godmanskap för barnet och att förordna dig som god man. Vi skickar beslutet till dig tillsammans med kontaktuppgifter till kontaktperson på Migrationsverket, ansvarig socialnämnd samt till boendet.

Det är till överförmyndaren som du redovisar ditt uppdrag. Det är också viktigt att du meddelar överförmyndaren om större förändringar i barnets situation (uppehållstillstånd, flytt, avvikande från boende, avisning, åldersuppskrivning, om föräldrarna kommer till Sverige etc). Hit kan du också vända dig om du behöver information eller upplysningar om överförmyndarens verksamhet eller i frågor om godmanskapet.

Uppdraget som god man präglas av ett betydande mått av ideellt arbete. Du har som god man rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för de utgifter som varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande. Du ansöker om arvode och

kostnadsersättning i samband med att du redovisar ditt uppdrag, vilket är en gång i halvåret.

Riktlinjerna för arvodesnivån för ett uppdrag som god man för ensamkommande barn i Göteborg är 36 % av prisbasbeloppet¹ om året när barnet är asylsökande (motsvarar 3 % i månaden) och 24 % av prisbasbeloppet om barnet fått uppehållstillstånd (motsvarar 2 % i månaden). För utgifter utgår en schablon på 2 % av prisbasbeloppet per år.² En individuell skälighetsbedömning görs dock utifrån hur omfattande och krävande ett enskilt uppdrag är, vilket kan innebära både högre och lägre arvode för vissa uppdrag som god man. Mer information om redovisning, arvode och ersättningar finns på överförmyndarens hemsida (www.goteborg.se/overformyndaren).

Hos överförmyndaren

- Redovisa uppdraget och ansöka om arvode (t.ex. skicka in förteckning över barnets tillgångar inom två månader från förordnandedagen)
- Meddela omedelbart om barnet flyttar och om möjligt barnets nya adress
- Meddela större förändringar i barnets situation (uppehållstillstånd, flytt, avvikande från boende, avvisning, ålderssuppskrivning, om föräldrarna kommer till Sverige etc.)

Socialtjänsten

Socialtjänsten har ett ansvar för alla barn i Sverige som är under 18 år och inte bor med en vårdnadshavare. För ensamkommande barn ansvarar socialtjänsten för att barnet inte far illa, utreder barnets behov och beslutar om lämpligt boende. Individ- och Familjeomsorgen (IFO) är den verksamhet inom socialtjänsten som ansvarar för att utreda barnets behov av placering i familjehem eller särskilt boende. De fattar också beslut om att godkänna eventuell familjehemsplacering. IFO ansvarar dessutom för vissa ekonomiska frågor såsom arvode och omkostnader till familjehemmet.

Varje ensamkommande barn ska få en ansvarig socialsekreterare. Du som god man ansvarar för barnets boendesituation och samverkan med socialtjänsten är således viktig. Placeringar måste godkännas av sociala utskottet i varje stadsdel och det ska finnas en vårdplan för varje barn där barnets behov specificeras, såsom hälsa och utbildning. Detta ska följas upp kontinuerligt tillsammans med den gode mannen. Övervägande av barnets placering skall enligt socialtjänstlagen ske minst var sjätte månad till dess att barnet fyller 18 år.

¹ Prisbasbeloppet sätts av regeringen årligen. Beloppet för 2017 är 44 800 kr.

² Riktlinjer för arvodesnivå fastställdes av Överförmyndarnämnden i Göteborg den 8 februari 2017. De gäller från och med 1 juli 2017. Innan dess gäller andra övergångsregler.

Praktiskt innebär uppdraget som god man i förhållande till socialtjänsten att du deltar och ger stöd till barnet vid eventuell familjehemsplacering, att du samverkar med IFO i frågor rörande boende och att du ser till att barnets boende fungerar tillfredställande samt att du har en viss samverkan med IFO gällande barnets ekonomi. Minderåriga barn i familjehem har sällan en egen ekonomi (eftersom de får sin försörjning via familjehemmet) och samverkan bör därför ske med IFO och familjehemmet eftersom familjehemmet har det dagliga ansvaret och omsorgen om barnet. När det gäller familjehemsplacerade barn är det inte aktuellt att söka ekonomiskt bistånd eftersom de får sin försörjning via familjehemmet. Om du skulle uppmärksamma problem med eller kring barnets boende bör du kontakta boendet och barnets socialsekreterare.

Den stadsdel barnet bor i är i allmänhet den socialnämnd barnet tillhör. För barn placerade i Göteborg av andra kommuner är dock socialnämnden i den kommun som placerat barnet ansvarig.

Hos socialtjänsten kan du ansöka om olika stödinsatser för barnet (kontaktperson, läggerverksamhet, samtalskontakt etc.). Barnet kan till exempel vara i behov av en kontaktperson som hjälper barnet i olika sociala sammanhang eller med olika aktiviteter. Fråga barnets socialsekreterare vilka andra stödinsatser som finns i den aktuella stadsdelen.

Hos socialtjänsten

- Delta och ge stöd till barnet vid en eventuell familjehemsutredning
- Ha ett nära samarbete vad gäller boendefrågan och se till att barnets boende fungerar tillfredsställande
- Samarbeta i förekommande fall angående barnets ekonomi
- Ansök om bidrag, bistånd och ersättningar
- Vid behov ansöka om kontaktperson eller annat stöd via socialtjänsten i den stadsdel som ansvarar för barnet.

Migrationsverket

Migrationsverkets främsta uppgift gällande ensamkommande barn är att ansvara för att ta emot och pröva barnets ansökan om asyl. De fattar således beslut om huruvida barnet ska få uppehållstillstånd. Det är oftast Migrationsverket som anmäler till socialtjänst och överförmyndaren, att ett ensamkommande barn vistas i kommunen.

Du som god man ansvarar för att barnets asylansökan får en korrekt rättslig prövning av Migrationsverket. Detta innefattar också att överklaga Migrationsverkets beslut vid eventuella avslag. I praktiken sköts uppgiften av ett offentligt biträde. Den gode mannen ska lämna fullmakt till barnets offentliga biträde som sedan ansvarar för

asylprocessen. Som god man ska du också närvara vid möten med Migrationsverket. Vid utredning hos Migrationsverket ska du som god man alltid kallas. Observera att det inte ingår i uppdraget att skjutsa barnet till Migrationsverket. Det är boendepersonal alternativt familjehemmet som ansvarar för att transportera barnet. Om boendepersonal alternativt familjehemmet inte har möjlighet att göra detta ska socialtjänsten ombesörja det.

Risken för avvisning och utvisning är den fråga som ger upphov till mest osäkerhet och rädsla hos barnen. Många barn får inte heller uppehållstillstånd. Det är därför mycket viktigt att du som god man inte invagar barnet i falsk trygghet att barnet säkert kommer få stanna. Avvakta i stället tills dess att Migrationsverket beslutat i ärendet.

Hos Migrationsverket

- Se till att det ansöks om uppehållstillstånd för barnet
- Ge stöd till barnet i asylprocessen
- Överklaga eller se till att ett eventuellt avslag överklagas
- Närvara vid möten och utredningar hos Migrationsverket
- Lova inte barnet för mycket. Inge inte falska förhoppningar
- Ansök vid behov om dagersättning och särskilda ersättningar
- Se till att ha barnets dossiénummer (8 siffror) tillgängligt vid kontakt med Migrationsverket

Offentligt biträde

I princip ska alltid ett offentligt biträde förordnas. Denna juridiska hjälp är kostnadsfri. Ett offentligt biträde är en advokat, biträdande jurist på advokatbyrå eller någon annan som är lämplig för uppdraget. Personen i fråga ska hjälpa barnet att föra sin talan, presentera grunder och omständigheter för talan och, liksom god man, informera barnet om innebörden och möjliga följder av exempelvis den personliga intervjun med Migrationsverket. Mot denna bakgrund är det mycket viktigt att du kontaktar det offentliga biträdet så snabbt som möjligt.

Du som god man ska lämna fullmakt till det offentliga biträdet i ansökningsärendet, eftersom detta krävs för att det offentliga biträdet ska kunna överklaga ett negativt beslut (avslagsbeslut). Tänk också på att mycket är vunnet om barnet har tillit och förtroende för er båda. Det kan till exempel kännas otryggt för barnet med samtal eller utredningar på ett advokatkontor. Det kan därför finnas anledning att undersöka om det i stället finns möjlighet att genomföra sådana möten där barnet redan vistas.

Om anledning eller behov uppstår kan du som god man ansöka om att barnet får byta offentligt biträde. Ett sådant behov kan till exempel uppstå då barnets ansökan

om asyl initierats i en ankomstkommun och det offentliga biträdet inte har en geografisk närhet till barnet (vilket kan leda till praktiska svårigheter). Ansökan om byte av offentligt biträde görs till Migrationsverket.

Tänk också på att olika protokoll som förs av Migrationsverket i asylärendet vanligtvis bara skickas till det offentliga biträdet. Det kan därför vara viktigt att be Migrationsverket att de även skickar dessa till dig som god man, så att du inte går miste om viktig information.

I relation till det offentliga biträdet

- Lämna fullmakt att företräda barnet i asylärendet
- Bevaka att det offentliga biträdet för barnets talan och sköter sitt uppdrag
- Se till att det offentliga biträdet ansökt om uppehållstillstånd och överklagar eventuella avslag. Om det inte skett, se till att denne gör det
- Be att få tillgång till protokoll och information i asylärendet

Skola

Samma villkor gäller för ensamkommande barn som andra barn i Sverige gällande skolgång. De har således rätt till allmän förskola, förskoleklass, grundskola och gymnasieskola. Barn som gömmer sig från till exempel utvisning har också rätt till skolgång. Skolan blir för många av barnen en grogrund för utveckling och glädje. Att gå i skola ger struktur på vardagen och är också en mycket viktig plats för bearbetning av vad de varit med om. Där finns vuxna med kunskap om barn och eftersom vissa företeelser kan vara svårare att berätta om för vuxna så ger skolan möjlighet att lättare kunna diskutera med kamrater i sin egen ålder.

Som god man är det viktigt att du ser till att barnet skrivs in på en skola och får en introduktion. Se därför till att barnet anmäls till en skola så snart som möjligt och delta vid det första inskrivningssamtalet. För elever i grundskolan är det närmaste skola som har ansvar för att ta emot barnet. För elever i gymnasieåldern finns en särskild skola för nyanlända elever, Center för Språkintröduktion, Lindholmens tekniska gymnasium. Andra skolor kan dock också vara aktuella. Som god man kan du själv kontakta skolan eller socialtjänsten för besked hur du ska gå till väga. I likhet med det mesta som ingår godmanskapet ska du också se *till* att skolan fungerar bra för barnet. Se till att skolan vet om att det är du som är god man för barnet och informera dem också om barnets situation förändras, till exempel om något inträffat som gör att barnet inte längre kommer delta i berörd skolas undervisning.

Hos skolan

- Se till att barnet har skolundervisning och att berörd skola vet om att du är god man för barnet

- Planera utbildning och skolgång tillsammans med barnet och skolan
- Se till att barnet skrivs in i skolan och lämna dina kontaktuppgifter
- Närvara på utvecklingssamtal
- Bilda dig en uppfattning om skolan uppfyller barnets behov
- Meddela skolan om barnet inte längre kommer delta i deras undervisning (till exempel om barnet flyttar)

Hälso- och sjukvård

Alla ensamkommande barn har rätt till hälso-, tand- och sjukvård (inklusive barnpsykiatrisk vård) i likhet med alla andra barn i Sverige. Migrationsverket anmäler till landstinget att ett ensamkommande barn anlämt till Sverige. Det är sedan landstingets uppgift att kalla barnet till en första hälsokontroll. Som god man ska du se till att barnet dels får denna kallelse (som oftast kommer till barnets boende) samt att barnet kommer till hälsoundersökningen. Hälsoundersökning som barnet har rätt till ska vara av hög kvalitet och inte bara vara en fråga om undersökning av den fysiska hälsan utan även den psykiska hälsan ska kontrolleras av barnläkaren. Svenska barnläkarföreningen har gett ut skrifter om vad dessa undersökningar ska innehålla. Barnets rätt till sjukvård gäller så länge barnet vistas i Sverige, även om barnet håller sig gömt.

Det kan också finnas behov av att barnet får psykologhjälp för att kunna bearbeta trauman. Om barnet är i behov av denna sorts specialisthjälp bör du som god man kontakta sjukvården eller Flyktingbarnteamet i Göteborg (telefon: 073-660 17 58). Flyktingbarnteamet är en resurs på specialistnivå med barnläkare, sjuksköterska, psykolog och socionom. De har en samlad barn- och ungdomsmedicinsk samt barn- och ungdomspsykiatrisk kompetens. Deras huvudgrupp är barn och ungdomar som har fysiska och psykiska symtom som kan ha koppling till migration och flyktingskap. Flyktingbarnteamet finns på Barn- och ungdomsmedicinmottagningen i Gamlestaden och tillhör organisationsmässigt Angereds Närsjukhus. Kontakt tas med samordnande sjuksköterska. När det gäller sjukvårdsfrågor går det ofta att också kontakta skolsköterskan eller kuratorn på barnets skola.

Hos hälso- & sjukvården

- Se till att barnet får en kallelse och går på en hälsoundersökning
- Barnet har rätt till exempel tand- och sjukvård och du se till att barnet får del av detta
- Sök ytterligare vård vid behov

Tolk

När myndigheter har att göra med någon som inte behärskar svenska språket ska myndigheten vid behov anlita tolk. Om barnet ska delta på ett möte hos en myndighet är det alltså den myndigheten som ansvarar för att tolk finns närvarande. Som god man ska du främst samordna med berörda myndigheter för eventuell tolkinsats. I samband med att du blir förordnad som god man för ett ensamkommande barn beslutar överförmyndaren samtidigt att kostnader för tolk vid fem (5) tillfällen à 60 minuter, alternativt tio (10) tillfällen à 30 minuter, i samband med möten mellan dig och den omyndige, ska ersättas av överförmyndaren. Detta för att du och barnet ska ha möjlighet att samtala utan inblandning av myndighetspersoner och andra närvarande. Vid tolksamtal som ersätts av överförmyndaren är det alltid Tolkförmedling Väst som ska anlitas för tolkuppdraget.

Om du därefter behöver prata med barnet kan det ofta finnas personer på till exempel boendet som kan vara till hjälp. Det finns förstås tillfällen när det är mer befogat med en utomstående. Om det uppkommer behov av tolk utöver dessa tillfällen, enligt ovan, måste du ansöka hos överförmyndaren om nytt beslut i fråga om ersättning av tolkkostnader.

Ansökan om ersättning av tolkkostnader kan göras på en särskild blankett som du finner på överförmyndarens hemsida. Du kan också göra en ansökan via e-post till adress: ekb@kom.goteborg.se. I ansökan ska du ange dina och barnets personuppgifter, bakgrunden till tolkbehovet samt hur många tolktimmar du ansöker om.

När du har fått besked från överförmyndaren kan du boka tolk på Tolkförmedlingen (tfn 0770-813 000).

Angående tolk:

- Boka ett första tolksamtal genom Tolkförmedling Väst så att du och barnet kan lära känna varandra utan andra närvarande
- Vid ytterligare behov av tolk, utöver de tillfällen som beviljades i samband med att du förordnades som god man, ska du ansöka om ersättning av tolkkostnader hos överförmyndaren. Överförmyndaren beslutar om att ersätta tolkkostnaderna. Tolfakturan ska skickas direkt till oss

OBS: du ska ansöka och avvakta överförmyndarens beslut om ersättning av tolkkostnader innan du bokar tolk

Barnets ersättningar och pengar

Det är din uppgift som god man att förvalta barnets egendom. Det är dock ovanligt att barnen har några större ekonomiska medel vid ankomst till Sverige. När ett nytt uppdrag startar bör du så snart som möjligt kontakta Migrationsverket och socialtjänsten och förhöra dig om barnets ersättningar. Som god man ska du också i regel ansöka om dagersättning och vid behov även extra klädbidrag från Migrationsverket. Det finns även skolstartspengar att ansöka om.

Barnets boendeform (familjehem/gruppboende) avgör vilken ersättning som utgår. I det fall som barnet bor i familjehem ska du som god man oftast endast se till att barnets ekonomi sköts på ett riktigt sätt. Familjehemmet får i regel både familjehemsersättning och i aktuella fall barnbidraget utbetalat till sig, vilket sköts av socialtjänsten. Försäkringskassan betalar inte ut barnbidrag för ensamkommande barn eftersom barnet inte har en vårdnadshavare som utför någon praktisk omvårdnad. I stället får familjehemmet en motsvarande summa av socialtjänsten. Familjehemmet får dels ett arvode, dels ersättning för omkostnader för barnet. En del av omkostnadspengarna bör ges till barnet i form av fickpengar. Hur stor den summan är beror på vad pengarna ska räcka till. Det beror också på barnets ålder och mognad. Om du anser att barnet inte får en tillräcklig del av omkostnadspengarna bör detta påpekas för familjehemmet och socialtjänsten. I de fall som barnet bor på ett gruppboende förmedlar ofta den gode mannen pengar direkt till barnet eller till boendepersonal, men olika boenden har olika rutiner. Om barnet vill köpa vissa varor eller tjänster som inte kan göras med hjälp av fickpengar är det du som bestämmer om det finns möjlighet och anledning av detta inköp.

Alla speciella bidrag från Migrationsverket behovsprövas. Du som god man måste därför specificera vad barnet behöver samt motivera varför barnet behöver detta. Exempelvis kan det röra sig om att ansöka om en skolstartspeng, ny jacka, nya skor eller om barnet behöver glasögon eller något annat.

Den ersättning barnet får ska användas till vissa specifika ändamål. Dagersättning ska täcka kostnader för kläder och skor, fritidsaktiviteter, hygienartiklar. Dagersättningen ska också täcka utgifter för hälso- och sjukvård, tandvård och läkemedel. Barnbidrag och studiebidrag är en ersättning som ska tillfalla den som har den faktiska vårdnaden om barnet. Det är alltså inte den unges pengar. Du är som god man skyldig att se till att de ersättningar som barnet får, faktiskt användas på ett sådant sätt som angetts. Du ska alltså som god man inte hjälpa barnet att skicka pengar till anhöriga. Du bestämmer hur pengarna ska användas. Undantaget är inkomster barnet får genom feriearbete. Dessa inkomster har barnet rätt att själv förfoga över och kan därmed välja att skicka hem.

Angående barnets ersättningar och pengar

- Förvalta barnets egendom
- Se till att pengar som är avsedda för barnet kommer barnet till nytta
- Ansök om dag ersättning och påtala barnets behov, som eventuellt kan tillgodoses genom extra omkostnadsersättning till familjehemmet
- Vid behov ansök om olika bidrag
- Fatta beslut vid större köp

Om barnet får uppehållstillstånd:

- Ansök om studiebidrag och extra tillägg
- Öppna ett bankkonto
- Teckna hyresavtal vid behov

LMA-, ICA- & ID-kort

Alla ensamkommande barn i Sverige ska få ett LMA-kort. LMA är en förkortning av lagen om mottagande av asylsökande. LMA-kortet styrker att barnet är asylsökande och är nödvändigt vid kontakt med många myndigheter. Kortet behövs även för att barnet ska få del av olika förmåner enligt lag. Det är du som god man som ska hämta kortet. LMA-kortet har en begränsad giltighetstid, vilket innebär att barnet kan komma att ha mer än ett kort under asylperioden. Som god man behöver du således bevaka kortets giltighetstid. För att få ett nytt LMA-kort krävs att det gamla skickas tillbaka till Migrationsverket. LMA-kortet ska även återsändas om barnet beviljas uppehållstillstånd. Kortet använts också till för att få olika varor och tjänster subventionerade. Exempelvis vid uttag av receptbelagd medicin betalar barnet 50 kr per uttag.

Den dag ersättning barnet har rätt till förs in på ett bankkort knutet till ICA-banken, som kan användas vid betalning och uttag. Med ICA-kortet kan man ta ut kontanter i ICA-butiker och i uttagsautomater som har Maestro-symbol. Det är endast Migrationsverket som kan sätta in pengar på kortet och utbetalningarna sker den 11:e varje månad. Om barnet får uppehållstillstånd ska pengarna tas ut senast en månad efter beslutet annars återgår pengarna till Migrationsverket. Kortet är en värdehandling som ges till gode mannen som får ta ställning till, med hänsyn till barnets ålder och mognadsnivå, om kortet ska förvaras hos den gode mannen eller om barnet ska få använda kortet själv. Då kortet inte ska användas längre, till exempel efter beslut om uppehållstillstånd, ska det återsändas till Migrationsverket.

När barnet har fått uppehållstillstånd är det viktigt att barnet snarast får ett ID-kort. Många av barnen fyller 18 år inom en inte alltför avlägsen framtid (då godmanskapet automatiskt upphör) och har de på myndighetsdagen inga ID-handlingar kan det bli mycket svårt för dem att själva skaffa ett ID-kort. För att få svensk legitimation krävs

att barnet har godkända ID-handlingar eller att en närstående, till exempel förälder eller syskon med egen giltig legitimation, intygar vem de är. Eftersom de flesta barn inte har några närstående i Sverige, är det ofta den gode mannen som måste intyga vem barnet är. Notera att du som god man inte behöver utreda eller bevisa att barnet verkligen är den han eller hon säger. Som god man intygar du endast att barnet är den som uppehållstillståndet avser och finns på fotot. Att utreda barnets identitet är Migrationsverkets ansvar, vilket de också gör under asylprocessen.

I gode mannens uppdrag ingår inte att...

Ibland uppstår diskussioner om vad som ingår i gode mannens uppdrag. Nedan följer några exempel på vad som inte ingår i uppdraget.

- sköta den dagliga omvårdnaden och tillsynen av barnet, till exempel att se till att barnet går till skolan
- försörja barnet. Det är inte tillåtet att sammanblanda sin egen och barnets ekonomi eller att skuldsätta barnet. Gode mannen får inte heller förskotta barnets utgifter
- skadeståndsansvar. En god man har inget skadeståndsansvar om barnet förstör eller skadar inredning, lånade datorer eller dylikt. God man bör därför inte skriva på låneförbindelser, t.ex. vid lån av dator, eller teckna borgensförbindelser. En god man bör dock, i egenskap av ställföreträdare för barnet, kunna skriva på en handling om att barnet mottagit lånekort eller lån av t.ex. dator
- skicka pengar till barnets anhöriga. Dagersättning ska täcka kostnader för kläder och skor, fritidsaktiviteter, hygienartiklar samt täcka utgifter för hälso- och sjukvård, tandvård och läkemedel. Barnbidrag och studiebidrag är en ersättning som ska tillfalla den som har den faktiska vården om barnet. Det är alltså inte den unges pengar. Gode mannen är skyldig att se till att de ersättningar som barnet får, faktiskt användas på ett sådant sätt som angetts
- öppna barnets post. Varken god man eller boendepersonal eller familjehemmet har rätt att öppna barnets post. Barnet måste lämna en fullmakt till den som bör vara med vid öppnandet
- skjutsa barnet till och från olika aktiviteter eller besök, till exempel till sjukhus eller tandläkare
- handla åt barnet, till exempel mat eller kläder mm
- ingripa vid bråk eller andra konflikter på boendet
- företräda barnet vid den rättsliga prövningen av asylfrågan, det är det offentliga biträdets roll. Det är det offentliga biträdet som fått uppdraget att företräda barnet i asylärendet. Gode mannen bör inte själv agera t.ex. genom att skicka in skrivelser till eller kontakta migrationsdomstolarna. Gode mannen bör dock ha en nära kontakt med biträdet

- ansöka om barnets föräldrar ska komma till Sverige. Vare sig gode mannen eller barnet har behörighet att företräda föräldrarna

Godmanskapet upphör/uppdraget avslutas

Berätta för barnet om uppdraget är på väg att avslutas. Godmanskapet upphör per automatik på barnets 18-årsdag. Vid byte av god man kvarstår du som god man till dess överförmyndaren förordnat en ny god man. Om godmanskapet upphör ska du inom en månad skicka in en slutredovisning till överförmyndaren.

Några avslutande ord

Som god man har du ett avgörande inflytande vad gäller frågor om barnets boende och skola. Du ansvarar även för hur barnets tillgångar ska användas. Som god man är du en samordnare kring barnets alla angelägenheter, dvs. någon som ska se till att åtgärder vidtas.

I vår kontakt med ensamkommande barn uttrycker många en önskan att bli lyssnade till. Många har upplevelsen att de inte blir sedda eller att myndigheter och vuxna inte beaktar vad de har att säga. Många önskar också att få ett större inflytande över sin vardag. Det är därför viktigt att verkligen lyssna på vad barnet har att säga. Detta kan inte nog understrykas. Om du lyssnar på barnet kommer du bättre att veta hur du bör utföra ditt uppdrag.

Tänk också på att det kan vara direkt kontraproduktivt (felaktigt) att försöka få barnen att öppna upp sig om tänkbara trauman de har fått utstå. Sådana saker hanteras bäst av professionella (till exempel barnpsykologer eller läkare). Men vad gäller att skapa en kontakt kan små ansträngningar göra stor skillnad för barnet. Få barnet att känna sig delaktigt!

- Ta hänsyn till barnets synpunkter och önskemål i den mån det är rimligt med tanke på barnets mognad och ålder
- Se till att barnet får en meningsfull fritid
- Verka för att barnet får kontakt med sin familj. För mer information, kontakta Migrationsverket eller Röda korset
- Din insats gör stor skillnad. Ta ansvar i din roll som god man!
- Var inte rädd att ställa frågor om du är osäker på något i ditt uppdrag. Det är ofta lite som är självklart i ett uppdrag som god man för ett ensamkommande barn. En god man kan därför ofta vara i behov av stöd och hjälp från andra
- Större förändringar i barnets situation (flytt, uppehållstillstånd, avvisning etc) innebär i regel alltid att du bör kontakta överförmyndaren och meddela förändringen.

- Tänk på att du företräder barnet, inte barnets släktingar, myndigheter eller någon annan
- Bygg upp ett förtroende er emellan. Lyssna på barnet!

Vad gäller kring följande?

Barnet får uppehållstillstånd

1. Boka en tid med Mottagningsenheten på Migrationsverket för en informations- och pappersgenomgång. Mottagningsenheten utfärdar uppehållstillståndskort.
2. Kontakta överförmyndaren och bifoga en kopia på beslut från Migrationsverket.
3. Besök Skatteverket för att barnet ska få de fyra sista siffrorna i personnumret och folkbokför barnet (går att boka tid).
4. Ansök om ID-handlingar/kort när barnet fått sina sista fyra siffror i personnumret. Se till att spara en kopia på ansökan om folkbokföring och ID-kort eftersom dessa i vissa fall kan underlätta då du öppnar bankkonto för barnet (vilket du ska göra när barnet fått uppehållstillstånd).
5. Ansök om aktuella bidrag (exempelvis studiestöd). Om barnet inte har en vårdnadshavare i Sverige kan du också ansöka om ett extra tillägg på 855 kr.

Socialnämnden ska efter det att barnet fått uppehållstillstånd väcka talan vid Göteborgs tingsrätt och begära att en särskilt förordnad vårdnadshavare utses. Om barnet inom kort (några månader) blir myndig kan det dock finnas anledning att låta godmanskapet kvarstå till dess barnet fyllt 18 år.

Särskilt förordnad vårdnadshavare utses

Meddela överförmyndaren att tingsrätten fattat beslut om särskilt förordnad vårdnadshavare. Överförmyndaren kan därefter besluta om att godmanskapet ska upphöra. Som god man bör du träffa den särskilt förordnade vårdnadshavaren för att överlämna information och exempelvis berätta om särskilda behov som barnet kan tänkas ha.

Barnets föräldrar

Alla barn har rätt till sina föräldrar. Som god man ska du i första hand se till att barnet får möjlighet att hålla kontakt med sin familj. Ofta sker detta genom att barnet får telefonkort för att ringa familjemedlemmar utomlands. Verka också för att barnet ska få återförenas med sin familj. För efterforskningar om familjemedlemmar, kontakta Migrationsverket eller Röda korset. Kom ihåg: du företräder barnet och ingen annan.

Det är inte meningen att du ska företräda släktingar i en eventuell asylprocess utan endast företräda barnets intressen vad gäller familjeåterförening. Om barnets föräldrar kommer till Sverige ska du meddela överförmyndaren eftersom godmanskapet då ska upphöra.

Barnets föräldrar kommer till Sverige

Underrätta överförmyndaren snarast. Uppdraget upphör genom beslut av överförmyndaren såvida inte föräldern/föräldrarna är förhindrad(e) att utöva vårdnaden på grund av till exempel sjukdom. Finns det tveksamheter kring vårdnadshavarskapet måste detta utredas innan förordnandet upphör.

Du vill avsäga dig uppdraget

Skicka in en begäran om entledigande till överförmyndaren. Du kvarstår som god man till dess att överförmyndaren hittat en ny god man som kan ta över uppdraget.

Barnet flyttar till en annan kommun

Det är viktigt att du som god man meddelar överförmyndaren om barnet flyttar till en annan kommun. Överförmyndaren sänder då över ärendet till den nya vistelsekommunen. Du bör som god man begära dig entledigad från uppdraget om barnet flyttar, med undantag för flytt till närliggande kommuner, eftersom barnet bör ha en god man som finns något så när nära barnet. Överförmyndaren i den nya kommunen ansvarar för att en ny god man tillsätts. Ditt uppdrag som god man upphör först när en ny god man förordnats.

Barnet avviker från boendet

Det är viktigt att det sker en polisanmälan om barnet försvinner från boendet. Det är du som god man som ansvarar för att polisanmälan görs och oftast sker detta tillsammans med boendet eller socialtjänsten. Se till att underrätta övriga personer i barnets nätverk (skola, kontaktperson etc). Meddela även överförmyndaren att barnet har avvikit.

Överförmyndaren avvaktar i tre månader och tar sedan en kontakt med dig. Om situationen inte förändrats, dvs. att du fortfarande inte har någon kontakt med barnet, fattar överförmyndaren ett beslut att godmanskapet ska upphöra.

Socialtjänsten kan inte begära handräckning hos polis om barnet rymmer utan det kan endast ske om barnet är omhändertaget enligt LVU (lagen om vård av unga). LVU kan bli aktuellt om barnet utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas på grund av missbruk, brottslig verksamhet eller annat socialt nedbrytande beteende.

Barnet fyller 18 år

Uppdraget upphör per automatik och som god man behöver du därför inte begära sig entledigad. Det är dock viktigt att barnet får information om att uppdraget upphör. Du ska efter detta upprätta en sluträkning där den sista dagen för ditt förordnande är dagen innan barnet fyllde 18 år.

Barnet skrivs upp i ålder och blir myndigt

Migrationsverket kan fatta beslut om att justera barnets ålder i fall de bedömer att barnet är äldre eller yngre än vad de sagt. Det görs oftast i samband med att Migrationsverket fattar beslut om att avslå eller bevilja asyl. Det är viktigt att barnet får detta meddelande av Migrationsverket och att inte du som god man eller boendet tar på er rollen att meddela barnet. Om åldersbedömningen sker i samband med avslag i asylärendet kan det överklagas till migrationsdomstolen.

Om åldersjusteringen innebär en åldersuppskrivning så att barnet blir 18 år eller äldre är barnet inte längre att betrakta som ett barn utan som myndig, och omfattas därmed inte längre av lag om god man för ensamkommande barn. Godmanskapet ska därmed i regel upphöra genom beslut av överförmyndaren. Överförmyndaren kan dock frånga Migrationsverkets åldersbedömning om det finns dokumenterade skäl till att ifrågasätta Migrationsverkets åldersbedömning. I samband med åldersjustering ges god man tillfälle att skicka in sådan dokumentation till överförmyndaren. Därefter fattar överförmyndaren beslut i frågan om upphörande av godmanskapet.

Mer information om hanteringen av åldersjusteringar finns på överförmyndarens hemsida (www.goteborg.se/overformyndaren). Då både lagstiftning och rättspraxis ändras i snabb takt på området bör du som god man hålla dig uppdaterad.

Barnet avvisas/lämnar Sverige

Om barnet varaktigt lämnar Sverige ska godmanskapet upphöra. Den vanligaste anledningen är att barnet inte beviljas uppehållstillstånd och därmed avvisas. Meddela överförmyndaren som sedan beslutar om upphörande.

Barnet är inte längre i behov av god man

Godmanskapet ska i sådana fall upphöra. Bakgrunden kan till exempel vara att godmanskapet föranletts av att den ordinarie vårdnadshavaren varit sjuk men sedan tillfrisknat. Meddela överförmyndaren som sedan beslutar om upphörande.

Barnet blir utsatt för brott

Polisanmäl händelsen och se till att barnets talan förs på bästa sätt under förundersökningen och en eventuell rättegång. Ibland kan åklagaren föra barnets talan men det kan också förekomma att den gode mannen får se till att barnet får ett så kallat målsägandebiträde. Det är således viktigt att hålla löpande kontakt med polis och åklagare och, om det blir rättegång, även med tingsrätten.

Barnet begår brott

Se till att biträda barnet, till exempel i fråga om åtalsunderlåtelse, eller annars se till att barnet får en offentlig försvarare. Ge barnet stöd genom denna process.

Barnet utför skadegörelse

Förstör barnet något på eller utanför sitt boende kan barnet, förutom att bli polisanmäld, bli skyldig att betala skadestånd.

Om du blir familjehem för barnet

En familjehemsförälder bör i regel aldrig förordnas som god man då det ligger i den gode mannens uppdrag att kontrollera att familjehemmet fungerar. I det fall du som god man blir familjehem under pågående godmanskap bör du begära sig entledigad från uppdraget som god man.

Om barnet blir förälder

Är du god man åt ett barn som själv föder ett barn, eller blir förälder tillsammans med en annan person, kontakta överförmyndaren för mer information.

Om barnet avlider

Godmanskapet upphör per dödsdagen. Meddela berörda personer och myndigheter. Enligt socialtjänstlagen är det kommunen som ansvarar för begravningen.

Vidare läsning

Ensamkommande barns rätt – En vägledning för den gode mannen, kommunen m.fl.
Av: Eva von Schéele och Ingemar Strandberg

Ensamkommande barn och ungdomar – En praktisk handbok om flyktingbarn
Av: Kerstin Fälldin och Görel Strand

Nytt liv i Sverige – En introduktion för gode män till ensamkommande barn
Av: Röda Korset och Riksförbundet Frivilliga Samhällsarbetare

Att möta de ensamkommande barnen

Av: Rädda Barnen

De osynliga barnen – Rapport om ensamkommande barn och deras boende under asylperioden

Av: Unicef

Möta barn på flykt - Enkel handbok för alla

Av: Unicef

Ett gemensamt ansvar för ensamkommande barn och ungdomar

Av: Sveriges Kommuner och Landsting, tillsammans med Migrationsverket och Socialstyrelsen

Cirkulär 09:67 – Ensamkommande barn och ungdomar

Av: Sveriges Kommuner och Landsting

Cirkulär 13:51 – Barns skulder

Av: Sveriges Kommuner och Landsting

Ensamkommande barn och unga – Handbok om socialnämndens ansvar och uppgifter. Artikelnummer: 2016-11-18

Av: Socialstyrelsen

Ensamkommande barn och ungdomar i Göteborg. 25 frågor och svar

Av: Boende för ensamkommande ungdomar, Social resursförvaltning Göteborgs Stad

På nätet

Överförmyndaren, Göteborgs Stad

www.goteborg.se/overformyndaren

Migrationsverket

www.migrationsverket.se (guidning: "För externa aktörer" - "För gode män").

Rädda Barnen

Rädda Barnen ger råd och stöd i frågor som rör barnets rättigheter och annat. Mer information finns på www.rb.se/region/vast och på www.rb.se.

SKL

skl.se och sök på "ensamkommande barn"

Kontaktuppgifter

Socialtjänsten

Om barnet är placerat i familjehem ansvarar socialtjänsten i den stadsdel där barnet bor. Kontaktuppgifter till stadsdelen hittar du på www.goteborg.se eller via Göteborgs Stads växel (031-365 00 00).

För barn boende på kommunens gruppboenden är det oftast inte socialnämnden i aktuell stadsdel som är ansvarig socialnämnd eftersom ansvaret sprids till alla socialnämnder i staden. Om du är osäker på vilken socialnämnd som är ansvarig, kontakta Socialjouren på 031-367 96 82.

För barn placerade i Göteborg av andra kommuner är socialnämnden i den kommun som placerat barnet ansvarig. Kontaktuppgifter bör framgå på "förfrågan om åtagande".

Migrationsverket

I den skriftliga informationen du får från överförmyndaren finns kontaktuppgifter till barnets kontaktperson på Migrationsverket. För övriga frågor se www.migrationsverket.se

Kontakt

Till sist! Du är alltid välkommen att kontakta oss på överförmyndaren om du har ytterligare frågor gällande ditt uppdrag som god man.

Konsument och medborgarservice

Överförmyndarverksamheten

Telefon: 031-365 00 00

E-post: ekb@kom.goteborg.se

Postadress Box 2385, 403 16 Göteborg

Besöksadress Folkungagatan 16 3 tr, Göteborg

www.goteborg.se/overformyndaren